

De theosofische wortels van spiritueel onderwijs Kathleen Hall

Tijdens de voorbereiding van de eindscriptie voor haar masters bestudeerde Kathleen Hall (van de Canadese Federatie van de TS Adyar) de moderne abstractionisten en hun banden met theosofie. Zij correspondeerde met theosofische kunstenaars als Burton Callicott, Don Kruse en Pamela Lowrie. Momenteel doet ze onderzoek naar op kunst gebaseerde onderwijsprogramma's voor Roma-kinderen in achterstandssituaties.

In veel landen vinden onderwijshervormingen plaats om tegemoet te komen aan de veranderende behoeften van leerlingen in de eenentwintigste eeuw. Het oude fabrieksmodel van onderwijs, dat hoofdzakelijk was gericht op het afleveren van gehoorzame werkkrachten, voldoet niet meer aan de behoeften van de hedendaagse wereld. Nu opleiders nieuwe manieren van leren proberen te omarmen, overwegen velen meer aandacht te geven aan opvoeding van zowel het hart als het verstand. In zijn baanbrekende video *Changing Paradigms of Education* (vertaald: veranderende modellen van onderwijs) stelt Sir Ken Robinson de behoefte aan onderwijs dat zowel affectief als cognitief is ter discussie. Robinson verklaart dat het ouderwetse fabrieksmodel, waarop de meeste scholen nog zijn gebaseerd, ondubbelzinnig de behoefte duidelijk maakt aan een volledige onderwijshervorming, één die zowel het hart als het verstand aanspreekt bij het leerproces. De mensheid staat aan de vooravond van een spiritueel tijdperk. Onderwijs dat de ontwikkeling van spirituele verlichting omvat lijkt in deze tijden noodzakelijk.

Het tevoorschijn komen van dit nieuwe spirituele tijdperk zou al in de late negentiende eeuw begonnen kunnen zijn en onderwijshervormingen die oog hadden voor spirituele ontwikkeling werden zichtbaar in het vormen van nieuwe scholen, waarvan vele theosofische grondbeginselen toepasten. Deze grondbeginselen werden door mevrouw Blavatsky gedefinieerd in haar ideaal van wat kinderen zou moeten worden onderwezen:

Aan kinderen moet bovenal zelfvertrouwen worden geleerd, liefde voor alle mensen, altruïsme, onderlinge verdraagzaamheid en in de allereerste plaats zelfstandig en logisch denken. Wij zouden het zuiver mechanische geheugenwerk tot een volstrekt minimum terugbrengen en die tijd besteden aan de ontwikkeling en oefening van de innerlijke zintuigen, vermogens en latente capaciteiten. We zouden ernaar streven ieder kind als een eenheid te behandelen en het zo opvoeden, dat zijn vermogens zich op de meest harmonische

en gelijkmatige wijze ontplooiën, zodat zijn bijzondere aanleg zich volledig en natuurlijk ontwikkelt. We zouden ons richten op het vormen van vrije mannen en vrouwen, intellectueel vrij, moreel vrij, in alle opzichten onbevooroordeeld en bovenal onbaatzuchtig (H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*, bladzijde 251 en 252).

Onder onderwijsdeskundigen die Blavatsky's ideaal voor onderwijs in hun werk tot uiting brachten vinden we Annie Besant, Beatrice Eisnor, Rudolph Steiner, J. Krishanmurti, Katherine Tingley en Nicholas en Helena Roerich. Bovendien waren ook meer algemeen bekende onderwijsdeskundigen als Maria Montessori, Reggio Emilia en tot op zekere hoogte Pestalozzi beïnvloed door theosofische concepten bij het ontwerpen van onderwijsprogramma's die spirituele ontwikkeling bevatten.

Een leerzame omgeving bieden die verstand, lichaam en geest uitdaagt, bevordert hoger bewustzijn en helpt ons innerlijk en spiritueel vermogen te ontwikkelen. Leren door middel van kunst biedt ons de mogelijkheid contact te leggen met onze hogere zelve, door middel van creatieve activiteit die betrekking heeft op zowel ons hart als ons verstand. In het begin van de twintigste eeuw werden enkele scholen op basis van deze principes ontwikkeld. Een van de bekendste werd gesticht door Rudolf Steiner met het oprichten van de Waldorf Scholen. Andere minder bekende opleiders hechten voor spirituele ontwikkeling in hun schoolcurricula ook groot belang aan de kunsten. Hieronder vallen Katherine Tingley en de Raja Yoga School van Point Loma, California, en The Master School of Creative Arts van Nicholas en Helena Roerich in New Work.

First Goetheanum

In 1919 ontwikkelde Rudolf Steiner de Waldorf Scholen voor kinderen van de fabrieksarbeiders bij de sigarettenfabrikant Waldorf-Astoria. Hij geloofde dat onderwijs holistisch zou moeten zijn, spirituele ontwikkeling zou moeten bevatten en in overeenstemming moest zijn met de ontwikkelingsfasen van kinderen: Fase I, *willen en doen* (leeftijd 0-7 jaar), kinderen leren door fysiek op onderzoek te gaan waarbij het kind centraal gesteld wordt, door creatief spel en door imitatie van het gedrag van ouderen. Fase II, *voelen* (leeftijd 7-14 jaar), kinderen leren door onderzoekingen van de verbeelding, met directe artistieke uitdagingen en gevoelservaringen. Fase III, *denken en oordelen* (leeftijd 14-21 jaar), jongvolwassenen leren door zelfbespiegeling, zelfregulatie en door abstracte problemen waar zo snel geen oplossing voor is (Norlund, 2013). Om tegemoet te komen aan de behoeften van het zich ontwikkelende kind en hen op weg te helpen naar hun werkelijke roeping, benadrukte Waldorf-onderwijs het belang van de kunsten in het onderricht. Creativiteit, als middel om toegang te krijgen tot potentiële vaardigheden, heeft in de Waldorfscholen een spirituele (bij)betekenis. Waldorf-opleiders zien het zelf als ruw materiaal waarbij spirituele, artistieke activiteit iemands wezenlijke innerlijk, zijn wil en zijn spirituele individualiteit sterkt en ontwikkelt (Howard, 1998, 2004 in Norlund 2013).

Raja-Yoga Academy, International Theosophical Headquarters, Point Loma

Katherine Tingley van de San Diego Point Loma School geloofde eveneens dat onderwijs voor kinderen een middel zou moeten zijn om spiritualiteit te ontwikkelen. De Raja Yoga School was een 'school voor de herleving van de verloren mysteriën van de oudheid'.

De 'School of Antiquity' (school van de oudheid) zal een instituut zijn waar de ware Raja Yoga, de wetten van de universele natuur en rechtvaardigheid die het fysieke, mentale, morele en spirituele onderricht beheersen in de breedste zin zullen worden onderwezen. Door deze leringen zal het materiële en intellectuele leven van deze tijd spiritueel worden en opstijgen tot haar werkelijke waardigheid (Fussell, 1998).

De Raja Yoga School besteedde in de holistische opleiding van het kind aandacht aan veel factoren, onder meer het gebruik van de kunsten om spiritueel leren te bevorderen. Terwijl alle schone kunsten alsook kunstnijverheid werden onderwezen, benadrukte Katherine Tingley het belang van muziek en drama, omdat zij voelde dat dit, als zij op de juiste wijze werden bestudeerd, *factoren waren bij de ontwikkeling van de eigenschappen van de ziel, bij het opbouwen van het karakter en het verkrijgen van zelfcontrole (Fussell). Heeft niet een Wijze onder de ouden ons geleerd dat alles wat in het leven belangrijk is, uit het hart komt? ... Het is het hart dat muziek en symbolisch drama bereikt. Dat is het geheim van de kracht van deze kunsten om te regenereren (Parsons, 1998).*

Het vroegere Master Institute of United Arts and Riverside Museum, oorspronkelijk het Nicholas Roerich Museum in New York

De oprichting van het 'Master Institute of Creative Arts' in New York was de hoeksteen van Nikolai Roerich's droom voor onderwijs (Drayere, 2005). Nikolai en Helena Roerich (beïnvloed door de spirituele theosofische leringen) stelden het onderricht samen volgens de grondslagen van Agni Yoga. Roerich geloofde dat het ontwikkelen van creatieve krachten essentieel was voor het openen van de harten van jonge kinderen voor wat mooi en echt is en verklaarde: *Kunst zal de gehele mensheid verenigen. Kunst is één – onscheidbaar. Kunst heeft zijn vele vertakkingen, toch zijn zij alle één. Kunst is de manifestatie van de komende synthese, Kunst is voor iedereen. Iedereen zal van ware kunst genieten. De Poorten van de 'Heilige Bron' moeten voor iedereen wijd open staan en het licht van kunst zal talrijke harten met nieuwe liefde vervullen. In het begin zal dit gevoel onbewust zijn, maar op den duur zal dit het menselijk bewustzijn zuiveren. Hoe veel jonge harten zijn op zoek naar iets waarlijks en moois! Dus, geef het hen. Breng kunst naar de mensen – waar het thuishoort (Drayer, p. 54).*

Nikolai en Helena Roerich geloofden dat eenheid wordt bereikt als alle kunst samenvalt en voelden dat de kunsten de brug van Schoonheid waren tussen de oever van duisternis en de overkant van licht (Drayer). Door het

gebruik van kunst omarmde 'The Master Institute of Creative Arts' de leringen van Agni Yoga dat als doel had: *...ons de weg van innerlijke transformatie en evolutie te wijzen naar hogere niveaus van spiritualiteit... Agni Yoga is een lering van spirituele filosofie, van een synthese die wetenschap, ethiek, kunst en cultuur omarmt* (Riaikkenen, Roza and Margarita, in *Senior*, p.28). Het oprichten van 'The Master Institute of Creative Arts' was voor Nikolai Roerich een droom en belichaamde alle theorieën over onderwijs. Hij wilde een school stichten die kinderen zou voorbereiden op de komst van een nieuw spiritueel tijdperk en geloofde *...dat als een nieuwe tijd tot stand komt, deze zal worden bereikt door de kinderen van wie 'de jonge harten op zoek zijn naar iets prachtigs en waarlijks* (Drayer, p.54).

Het is door de kunsten dat onze creatieve bron, onze levenskracht, kan worden gekend. Als we kinderen een opleiding willen verschaffen die hen ware spirituele lessen leert, dan moeten we het gebruik van de kunsten aanmoedigen, waardoor zij de klanken en kleuren van hun harten – hun hoger zelf – kunnen leren kennen.

Ontwikkeling van artistiek bewustzijn kan leiden tot ontvankelijkheid voor Schoonheid, die ons tot hogere werelden leidt en ons spiritueel Vuur aanwakkert ... In de Leringen van Levende Ethiek, of Agni Yoga, is geschreven: 'de belofte van geluk voor de mensheid ligt in schoonheid. Vandaar dat wij Kunst benoemen tot de beste stimulus voor de regeneratie van de geest'. Kunst blijft wezenlijk spiritueel. Zij kan ons verlangen naar Schoonheid, naar het Hoogste doen ontwaken. De grootste betekenis van Kunst ligt in haar vermogen het menselijk bewustzijn dichter bij het bevattingsvermogen van Schoonheid te brengen (Jordan, in *Senior*, p.26).

Referenties:

Blavatsky, 1889:

The Key to Theosophy, London, the Theosophical Publishing Company.

Drayer, Ruth A. 2005:

Nicholas and Helena Roerich: The Spiritual Journey of Two Great Artists and Peacemakers, Wheaton, Illinois, Quest Books.

Fussell, J. H., 1998:

The School of Antiquity: Its Meaning, Purpose, and Scope (*Sunrise magazine*, April/May 1998. Copyright © 1998 by Theosophical University Press.)

Norlund, C. (2013):

Waldorf Education: Breathing Creativity. Art Education, 66(2), 13–19.

Parsons, Bernard 1998:

The Raja-Yoga Schools of Point Loma (*Sunrise magazine*, April/May 1998. Copyright © 1998 by Theosophical University Press.)

Theosophy Forward, tweede kwartaaluitgave 2015

www.theosophyforward.net

Vertaling S.C.